

## آیین نامه تأسیس مراکز بهداشت کار در شرکت آب و فاضلاب استان آذربایجان شرقی

### فصل اول- کلیات

- 1- به استناد ماده 47 قانون کار آیین نامه تأسیس مراکز بهداشت کار در کارگاه به منظور انجام مقاصد زیر تهیه و تصویب می شود.
  - الف- تأمین سلامت و بهداشت جسمی و روانی کارگران در هر شغلی که باشند و ارتقاء سطح آن.
  - ب- پیشگیری از حوادث و بیماری های ناشی از کار و حفاظت کارگران از خطراتی که سلامتی آنان را تهدید می نمایند.
  - ج- بکار گماردن کارگران بکاری که متناسب با استعداد جسمی و روانی آنان باشد و به عبارت دیگر تطبیق کار با کارگر و بالعکس.
- 2- از نقطه نظر آیین نامه اصطلاح مرکز بهداشت کار در کارگاه به مراکز اطلاق می شود که در محل کار یا در نزدیکی آن تشکیل گردیده و فعالیت عمده و اساسی آنها امور بهداشتی و پیشگیری بیماری ها و حوادث ناشی از کار باشد.
- 3- با توجه به اهمیت کارگاه مرکز بهداشت کار می تواند منحصر به یک کارگاه بوده (مرکز مستقل) و یا مشترک بین چند کارگاه (مرکز مشترک بهداشت کار) باشد مرکز مشترک ممکن است صنفی یا منطقه ای باشد.
- 4- تعیین نوع مراکز مشترک بهداشت کار به وسیله پزشکان بازرس کار منطقه و در صورت نبودن پزشک مزبور توسط اداره بهداشت صنعتی وزارت کار و امور اجتماعی تعیین می شود.
- 5- مراکز مشترک بهداشت کار نمی توانند از قبول عضویت کارگاهی که واجد شرایط باشد امتناع نمایند.
- 6- مراکز بهداشت کار اعم از مستقل و مشترک به وسیله یک یا چند پزشک اداره می شود. در صورت تعدد پزشکان باید یکی از آنها به عنوان سرپرست مرکز بهداشت کار تعیین شود.
- 7- پزشکان کارگاه ها باید دارای اطلاعات کافی در زمینه بهداشت کار باشند و مادام که متخصص بهداشت کار برای اشتغال در کلیه کارگاه ها وجود نداشته باشد پزشکان عمومی پس از طی دوره اختصاصی که با نظر مراکز دانشگاهی به وسیله وزارت کار و با همکاری وزارت بهداشتی و سایر مؤسسات صلاحیت دار تشکیل می گردد می توانند عهده دار امور مراکز بهداشت کار باشند.
- 8- وزارت کار و امور اجتماعی داشتن دبیرم بهداشت کار را برای مسئولین مرکز بهداشت کار بتدریج و با توجه به امکانات اجباری اعلام نماید و برای کارگاه هایی که خطرات شغلی بیشتری دارند اولویت قائل می گردد.
- 9- پس از اعلام مراتب مندرج در بند 8 پزشکانی که با طی دوره اختصاص در مراکز بهداشت کار مشغول انجام وظیفه می باشند در صورتی که بخواهند بکار خود ادامه دهند باید دوره تکمیلی بهداشت کار را بگذرانند.

وزارت کار و امور اجتماعی حتی الامکان تسهیلات لازم را برای انجام این امر فراهم خواهد آورد.

### فصل دوم- سازمان

- ماده 1: کارگاه های مشمول قانون کار باید دارای مراکز بهداشت کار باشند این مراکز باید طبق مقررات آیین نامه تشکیل گردیده و مورد تأیید و قبول وزارت کار و امور اجتماعی قرار گیرد.
- ماده 2: مادام که ایجاد فوری مراکز بهداشت کار در کلیه کارگاه ها و مؤسسات میسر نباشد این مراکز در وهله اول حداکثر در مدت دو سال از تاریخ تصویب آیین نامه در کارگاه های زیر تشکیل می گردد.
  - الف- در کارگاه هایی که تعداد کارگران آن بیشتر از 200 نفر باشد.
  - ب- در کارگاه هایی که از لحاظ حفظ سلامتی کارگر مستلزم مراقبت مخصوص است.
- تبصره- نوع کارگاه هایی که اشتغال در آنها مستلزم مراقبت مخصوص است از طرف وزارت کار و امور اجتماعی تعیین و اعلام خواهد شد.
- ماده 3: تعداد پزشکان مراکز بهداشت کار به نسبت تعداد کارگران و بر طبق حداقل وقتی که پزشک باید صرف رسیدگی به این کارگاه ها نماید بشرح زیر تعیین می شود.
  - الف- برای کارگاه هایی که اشتغال در آن مستلزم مراقبت مخصوص بوده و یا حداقل 10 درصد کارگران آن زن یا کارآموز باشند حداقل یک ساعت کار پزشک برای 10 نفر کارگر در ماه.
  - ب- برای سایر کارگاه ها و مؤسسات بازرگانی و غیره یک ساعت کار پزشک برای 20 کارگر در ماه.
- ماده 4: در صورتی که ساعات کار لازم بر اساس ماده 3 برابر با بیش از چهل ساعت کار در هفته برای یک پزشک باشد در آن کارگاه باید مرکز مستقل بهداشت کار تشکیل گردد که شامل یک یا چند پزشک باشد.

اگر ساعت کار لازم کمتر از حد فوق باشد کار فرما می تواند مرکز مستقل بهداشت کار تشکیل دهد یا در مرکز مشترک بهداشت کار شرکت نماید.

### فصل سوم- وظایف

- مبحث اول- آزمایش های اولیه استخدامی
- ماده 5: کارگران و کارآموزان قبل از اشتغال بکار یا کارآموزی باید مورد آزمایش های پزشکی قرار گیرند این آزمایش ها شامل پرتونگاری ریتین نیز خواهد بود مگر در نقاطی که به تشخیص وزارت کار امکان انجام پرتونگاری وجود نداشته باشد.

این آزمایش ها باید در درجه اول نکات زیر را مشخص نماید.

  - 1- اعتیاد به الکل و مواد مخدره.
  - 2- ابتلاء به بیماری روانی.
  - 3- ابتلاء به بیماری سل ریوی یا بیماری های مسری دیگر.
  - 4- قدرت انجام کار مورد نظر.
- ماده 6: پس از انجام آزمایش های مندرج در ماده 5 در صورت پذیرش برگ گواهی صلاحیت اشتغال بکار از طرف پزشک کار صادر و به کارفرما داده می شود که در پرونده کارگر بایگانی و در هنگام بازرسی در اختیار بازرسان کار گذاشته شود. علاوه بر گواهی فوق نتیجه آزمایش ها در برگ آزمایش پزشکی که حاوی تمام نکات باشد منعکس می گردد. این برگ آزمایش که جزء اسرار پزشکی محسوب می گردد فقط ممکنست در اختیار پزشک کارگاه و پزشک بازرس کار و یا مقامات پزشکی صلاحیتدار قرار گیرد.
- تبصره 1- مواردی که اعلام بیماری اجباریست از این قاعده مستثنی است.
- تبصره 2- نمونه برگ آزمایش و گواهینامه توسط وزارت کار تعیین و اعلام خواهد شد.
- مبحث دوم- آزمایش های ادواری
- ماده 7: کارگران کارگاه باید لااقل سالی یکبار مورد معاینه پزشکی قرار گیرند و نتایج آزمایش در پرونده پزشکی آنها منعکس گردد.
- ماده 8: پزشک کار باید ترتیبی دهد که کارگران شاغل در کارهای سخت و زیان آور و کارگران کمتر از 18 سال، زنان باردار، مادران شیرده و معلولین تحت مراقبت مخصوص قرار گیرند. فواصل تجدید معاینات این افراد نیز از طرف پزشک تعیین خواهد شد. کارفرما مکلف است نسبت به انجام دستورات پزشکی کار در این موارد اقدام لازم بعمل آورد.
- مبحث سوم- آزمایش های پزشکی و موقع شروع مجدد بکار

ماده 9: بعد از غیبت مربوط به بیماری های حرفه ای و حوادث ناشی از کار با غیبت بیش از سه هفته مربوط به بیماری های غیر حرفه ای یا غیبت های مکرر آزمایش پزشکی قبل از شروع مجدد بکار اجباری خواهد بود. این آزمایش باید مشخص نماید که کارگر می تواند به کار قبلی اشتغال یابد یا لازم است موقتاً یا برای همیشه به شغل دیگری اشتغال ورزد.

مبحث چهارم- آزمایش های تکمیلی

ماده 10: در صورتی که پزشک کار تشخیص دهد آزمایش های تکمیلی دیگری از قبیل آزمایش های غیر بالینی از کارگر باید بعمل آید کارفرما مکلف است هزینه مربوط به این آزمایش ها را تعیین نماید.

تبصره- مدت زمان لازم برای کلیه آزمایش های پزشکی جزو مدت و ساعات کار و یا اضافه کار کارگران محسوب می شود.

مبحث پنجم- مراقبت های بهداشتی کارگاه

ماده 11: در موارد زیر نظارت و مراقبت به عهده پزشک مرکز بهداشت کار بوده و کارفرما مکلف به انجام دستورات پزشک می باشد.  
الف- بهداشت عمومی کارگاه از نظر وضع بهداشتی ساختمان، نظافت آب آشامیدنی، حمام، دستشویی، رخت کن، مستراح، رفع زباله، فاضلاب و همچنین بهداشت تأسیسات

مربوط به رفاه کارگران از قبیل باشگاه، آشپزخانه، سالن غذا خوری، شیرخوارگاه، آسایشگاه، تغذیه و طرز تهیه و توزیع غذایی مصرفی کارگران.

ب- بهداشت محیط کار نسبت به کلیه عوامل فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی که ممکن است سلامت کارگران را مختل سازد مانند گرد و غبار، بخارات و گازهای زیان آور، تشعشعات و صدا، حرارت، رطوبت، نور، تهیه و ارتعاش.

ج- انجام نمونه برداری و آزمایش های لازم.

د- بهبود شرایط کار از نظر اثرات نامطلوبی که کارگران به مناسبت شغل، سن، جنس، ساعت کار، میزان کار و مسائلی از قبیل نوبت کاری، کارمندی و تسلسل کارها با آن مواجه می شوند.

مبحث ششم- کمک های اولیه و مراقبت های فوری

ماده 12: انجام کمک های اولیه در مورد تصادف و حوادث کار و مراقبت های فوری درباره مسمومیت ها و بیماری های اتفاقی به منظور جلوگیری از تشدید وضع بیمار حادثه دیده.

ماده 13: مراکز بهداشت کار باید آماده برای پذیرش فوری مصدومین و مسمومین باشد. مراکز بهداشت کار مؤسسات صنعتی که به اقتضاء شرایط کار ممکن است مخاطراتی از قبیل مسمومیت- خفگی به علت گازها- سوختگی- برق گرفتگی و غیره داشته باشند باید مجهز به وسایل نجات حادثه دیده مخصوصاً "سرم- اکسیژن- مقویات قلبی و تنفسی و همچنین افراد ورزیده و آشنا به نحوه تنفس مصنوعی باشند.

کارفرما مکلف است لوازم مورد نیاز را تهیه و در اختیار مرکز بهداشت کار بگذارد.

مبحث هفتم- تکالیف مشورتی

ماده 14: پزشک مسئول مرکز بهداشت کار مشاور بهداشتی مدیر کارخانه و عضو کمیته حفاظت و بهداشت کارگاه بوده و در جلسات کمیته های مزبور شرکت و در آنچه مربوط به امور بهداشتی و شرایط کار باشد اظهار نظر می کند.

کارفرما موظف است پیشنهاد های بهداشتی مسئول مرکز بهداشت کار را اجراء نماید در صورت عدم توافق، نظر پزشک بازرس کار منطقه در این موارد قطعی خواهد بود.

ماده 15: هرگونه تغییر در تکنیک یا در نوع مواد اولیه و محصول تهیه شده باشد به اطلاع مسئول مرکز بهداشت کار برسد تا در صورتی که تغییر مزبور از لحاظ بهداشتی مضر تشخیص گردد طبق ماده 14 تذکر لازم به کارفرما داده شود.

مبحث هشتم- مطالعات و بررسی ها

ماده 16: مرکز بهداشت کار باید با بررسی علل و منشاء غیبت کارگران راه های پیش گیری از حوادث و بیماری هایی را که موجب تعطیل کار و غیبت کارگران شده است تعیین و پیشنهاد نماید.

ماده 17: مرکز بهداشت کار باید پرونده پزشکی برای کارگران تنظیم نماید و آمارهای مربوط به حوادث و بیماری های ناشی از کار و اطلاعات مربوط به شرایط بهداشتی کارگاه و خدمات مرکز بهداشت کار را به طور مرتب تهیه و به منظور بررسی نگهداری نماید.

ماده 18: مسئول مرکز بهداشت کار موظف است در صورت مشاهده بیماری های شغلی و حوادث ناشی از کار مراتب را به مراجع ذی صلاح اعلام نماید و علاوه وقتی پزشکی بیماری شغلی خطرناکی در کارگری مشاهده نمود تشخیص قطعی گردید باید مراتب را به نحو مقتضی با خود کارگر در میان بگذارد.

تبصره- نمونه فرمهای مخصوص گزارش و اعلام بیماری های شغلی از طرف وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و در دسترس مراکز بهداشت کار گذاشته می شود.

ماده 19: شرکت در مطالعه و طبقه بندی مشاغل به منظور نظارت بر تطابق کار با کارگر و واگذاری کارهای مناسب به کارگران مخصوصاً کارگران معلول با توجه به توانایی جسمی و روانی آنان از وظایف پزشک کار است و کارفرما مکلف است موجب انجام آنرا فراهم نماید.

### فصل چهارم- انتخاب و استخدام پزشکان

ماده 20: پزشک کار به وسیله کارفرما یا کارفرمایان انتخاب و طبق قراردادی مشغول کار می شود در قرارداد مزبور باید تمام نکات و کلیه وظائف ناشی از این نامه و شرایط استخدامی مخصوصاً مدت قرارداد کاملاً تصریح گردد.

یک نسخه از قرار داد تنظیمی باید به اداره بازرسی کار منطقه فرستاده شود.

### فصل پنجم- امور پرستاری

ماده 21: مرکز بهداشت کار باید در تمام اوقات کار دارای پرستار دیپلمه یا بهیار آشنا به امور بهداشت صنعتی و حوادث ناشی از کار باشد.

ماده 22: تعداد پرستاران یا بهیاران برای مراکز که دارای یک پزشک هستند حداقل دو نفر و برای مراکز که بیش از یک پزشک دارند باید برای هر یک نفر پزشک که اضافه می شود یک پرستار یا بهیار اضافه در نظر گرفته شود.

ماده 23: ساعت کار پرستاران باید طوری تنظیم گردد که حداقل پرستار یا بهیار در تمام اوقات کار در مرکز بهداشت کار حاضر باشد.

ماده 24: وظائف پرستاران یا بهیاران مراکز بهداشت کار بشرح زیر است:

1- انجام امور اداری مرکز بهداشت کار زیر نظر پزشک مسئول مرکز.

2- انجام کمک های مقدماتی و فوری پزشکی.

3- کمک به بیماران در انجام دستورات درمانی پزشکان.

4- کمک در معاینات پزشکی به پزشک بهداشت کار.

5- نظارت در امور بهداشتی کارگاه های مربوطه زیر نظر پزشک بهداشت کار.

6- همکاری در اجرای برنامه های آموزش بهداشت در کارگاه های مربوطه.

7- همکاری در اجرای برنامه های سالم سازی محیط کار و پیشگیری حوادث.

8- انجام خدمات مشورتی در غیاب پزشک بهداشت کار.

9- تنظیم و نگهداری پرونده های پزشکی و تهیه گزارش ها و آمار.

10- نظارت بر امور کمک های اولیه در مرکز بهداشت کار و کارگاه ها.

### فصل ششم- محل و لوازم مراکز بهداشت کار

ماده 25: مرکز بهداشت کار باید در محل مناسبی داخل کارگاه یا در مجاورت آن قرار داشته و دارای قسمت های زیر باشد:

الف- در مراکزی که فقط به وسیله یک پزشک اداره می شود:

الف- حداقل دو اتاق که وسعت هر یک از 16 متر مربع کمتر نباشد.

ب- اتاق یا محل مناسبی برای انتظار.

ج- سرویس های دستشویی، دوش آب سرد و گرم و توالت بهداشتی.

د- اتاق ها باید دارای دستشویی مجهز به آب سرد و گرم، تهویه مناسب و روشنایی کافی و وسایل لازم جهت گرم کردن و خنک کردن بوده و طوری ساخته شده باشند که هیچگونه صدایی مانع معاینات پزشکی نگردد.

2- در مراکزی که بیش از یک پزشک دارند یک اتاق برای هر یک از پزشکان اضافه در نظر گرفته شود. بعلاوه تعداد متناسب کابین برای تعویض لباس و یک اتاق کوچک برای مراقبت بیماران فراهم باشد.

3- کارگاه هایی که از مرکز بهداشت کار مشترک استفاده می نمایند باید دارای اتاق مناسبی جهت کمک های اولیه در کارگاه باشند.

ماده 26: صورت لوازم و وسایل مورد نیاز مراکز بهداشت کار و همچنین صورت کارگاه هایی که کار در آنها مستلزم مراقبت مخصوص است از طرف وزارت کار و امور اجتماعی تهیه و در اختیار کارفرمایان واگذار شود.